

CURTEA
DE APEL CHIȘINĂU

2043, mun. Chișinău, str. Teilor 4
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Tel. (022) 409-209; Fax: (022) 635-355

CHISINAU
COURT OF APPEAL

4 Teilor str., Chișinău 2043
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Tel. (022) 409-209; Fax: (022) 635-355

Nr

La Nr

din

Dosarul Nr.1a-2078/21
28.07.2022

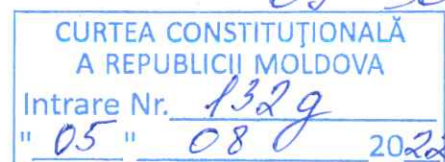
Curtea Constituțională a RM
str. Al. Lăpușneanu, nr. 28,
mun. Chișinău

Curtea de Apel Chișinău, Vă expediază copia încheierii din 05.07.2022 prin care a fost admisă cererea avocatului Nicoară Vasile în interesele inculpatului Melniciuc Oleg privind sesizarea Curții Constituționale cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea depusă de avocatul Nicoară Vasile cu anexele ce însoțesc actul.

Anexă: Copia încheierii sus-menționate pe 5 pagini, sesizarea nr. 7898 din 30.06.2022 pe 21 pagini cu anexele: copia rechizitoriului, sentința, apelul, apelul suplimentar, cerere privind asigurarea efectivă a drepturilor fundamentale.

Grefier:

Elisei Dobînda

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE

prezentată în conformitate cu articolul 25 lit. c) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie
1994 cu privire la Curtea Constituțională și articolele 38 alin.(l) lit. c) și 39 din Codul
Jurisdicției Constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995

I – AUTORUL SESIZĂRII

(Informații cu privire la autorul sesizării și eventualul său reprezentant)

1. Nume/Denumire Nicoară

2. Prenume Vasile

3. Funcția Avocat BAA „Pro Dreptate”

II – OBIECTUL SESIZĂRI

6. Prezenta sesizare se referă la un ansamblu de elemente și principii cu valoare constituțională interconexe și are ca obiect exercitarea controlului constituționalității a prevederilor:

- **articolului 330² alin. (1) din Codul penal**, prin prisma:

- **articolul 22 din Constituție**, separat și combinat cu **articolul 1 alin. (3)**, care garantează *principiul legalității incriminării și al legalității pedepsei penale*; **articolul 16**, care garantează *dreptul la nediscriminare* și **articolul 23 alin. (2) din Constituție**, care *instituie criteriile de calitate pe care trebuie să le îndeplinească o lege*;

- **articolul 20 din Constituție**, care garantează *dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele legitime ale persoanei*, separat și combinat cu **articolul 1 alin. (3)**, care garantează *principiul legalității*; **articolul 16**, care garantează *dreptul la nediscriminare* și **articolul 23 alin. (2) din Constituție**, care *instituie criteriile de calitate pe care trebuie să le îndeplinească o lege*.

- **articolul 296 alin. (2) din Codul de procedură penală** în partea ce ține de sintagma „*analiza probelor*”, prin prisma prevederilor **articolului 20 din Constituție**, care garantează *dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele legitime ale persoanei*, separat și combinat cu **articolul 1 alin. (3)**, care garantează *principiul legalității procesului penal*; **articolul 23 alin. (2) din Constituție**, care *instituie criteriile de calitate pe care trebuie să le îndeplinească o lege*.

- **articolul 100 alin. (4) din Codul de procedură penală** în partea ce ține de sintagma „*prin procedee probatorii respective*”, prin prisma prevederilor **articolului 20 din Constituție**, care garantează *dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele legitime ale persoanei*, separat și combinat cu **articolul 1 alin. (3)**, care garantează *principiul legalității procesului penal*; **articolul 23 alin. (2) din Constituție**, care *instituie criteriile de calitate pe care trebuie să le îndeplinească o lege*.

- **articolul 34 alin. (2) din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, nr. 132 din 17.06.2016**, în partea ce ține de omisiunea legislativă privind reglementarea cazului în care devine *definitiv actul privind lipsa încălcării regimului juridic al declarării averii și intereselor personale*, situație ce contravine *principiului securității juridice* și **articolul 22**, care garantează *principiul legalității incriminării și al legalității pedepsei penale*, separat și combinat cu **articolul 1 alin. (3) din Constituție**, care garantează *principiul legalității* și **articolul 23 din Constituție**, care *instituie criteriile de calitate pe care trebuie să le îndeplinească o lege*.

III – EXPUNEREA PRETINSEI SAU A PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

7. Prin Actele de constatare din 30.10.2014 și 18.02.2016, care cad sub incidența articolului 34 alin. (2) din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, nr. 132 din 17.06.2016, autoritatea competentă a constatat lipsa încălcării regimului juridic al declarării averii și intereselor personale. Potrivit art. 36 alin. (1) din lege, actele de constatare menționate la art. 34 alin. (1) și (2) *pot fi contestate la Curtea de Apel Chișinău, în termen de 30 de zile de la emitere, de către persoana supusă controlului, de către autorul sesizării sau de către persoanele menționate la art. 33 alin. (4) și (5).* Actele respective nu au fost contestate.

8. La data de 07.03.2017, s-a dispus pornirea urmăririi penale în privința lui Melniciuc Oleg, în baza art. 330/2 alin. (2) CP. La data de 04.07.2017 a fost pornită o altă cauză penală, în baza art. 352/1 alin. (2) CP.

9. Analiza dosarului cauzei penale denotă, că la data pornirii urmăririi penale nu a existat o „bănuială rezonabilă”, în sensul art. 274 alin. (1) coroborat art. 6 pct. 4/3 CPP, organul de urmărire penală ignorând în totalitate efectele actelor indicate la pct. 7 *supra*, în așa mod, neglijând *principiul securității juridice*.

10. La data de 17.08.2018, Melniciuc Oleg a fost pus sub învinuire, incriminându-i-se săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 330/2 alin. (2) și 352/1 alin. (2) din Codul penal.

11. În sensul acuzațiilor penale bazate pe infracțiunea prevăzută la art. 352/1 alin. (2) CP, potrivit actului de sesizare a instanței de judecată, procurorul a invocat: „... *prin acțiunile sale intenționate, Melniciuc Oleg a comis infracțiunea de fals în declarații, caracterizată prin includerea intenționată a unor date false, neinclusiunea intenționată a unor date în declarația de avere și interese personale*”, fiind reținute următoarele elemente factice:

„Astfel, în perioada anilor 2013-2017, Melniciuc Oleg ... intenționat nu a inclus în declarația de avere și interese personale pentru anul 2016, depusă pe propria răspundere la 20.03.2017 date ce se referă la venitul obținut în perioada anului 2016 în sumă totală de 48 005 lei, obținută de la ... sub formă de depuneri bănești la cardul bancar ... care aparține lui Melniciuc Oleg.

De asemenea, Melniciuc Oleg intenționat a inclus în declarația de avere și interese personale pentru anul 2016 ... date incomplete și false privind modul de înstrăinare a bunului imobil cu nr. cadastral 0144108.037 ... la prețul de 151 912 lei ...

Concomitent, la capitolul IV „Bunuri mobile” al declarației de avere și interese personale pentru anul 2016, Melniciuc Oleg a indicat intenționat, o valoare mai mică de preț, la dobândirea automobilului de model Mercedes-Benz ML250 în baza Contractului de schimb nr. 6761 din 15.09.2016 a terenului cu numărul cadastral 0144108.037 ... cu plata suplimentară de 298 000 lei, suma de achiziție a bunului mobil indicat ... în declarație constituie 450 000 lei, cu scopul încadrării cheltuielilor totale efectuate pe parcursul anului 2016 în limita veniturilor legal declarate, însă prețul real de cumpărare a automobilului ... a constituit 41 000 Euro”.

12. În sensul acuzațiilor penale bazate pe infracțiunea prevăzută la art. 330/2 alin. (2) CP, potrivit actului de sesizare a instanței de judecată, procurorul a invocat: „*prin acțiunile sale intenționate, Melniciuc Oleg a comis îmbogățirea ilicită, caracterizată prin deținerea de către o persoană cu funcții de demnitate publică, personal și prin intermediul unor terți, a bunurilor, valoarea cărora depășește substanțial mijloacele dobândite și (după conjuncția „și” la încadrarea juridică a fost omisă sintagma „s-a constatat, în baza probelor”) că acestea nu aveau cum să fie obținute licit*”. La încadrarea juridică au fost reținute următoarele elemente factice:

„Tot el, în perioada anilor 2014-2017 ... deține personal bunuri valoarea cărora depășește substanțial mijloacele dobândite legal, nefiind posibilă obținerea lor pe cale licită, după cum urmează:

Oleg Melniciuc împreună cu soția sa ... a indicat în declarația cu privire la venituri și proprietăți pentru anul 2015, depusă pe propria răspundere la 15.03.2016, că în anul 2015 a

obținut venituri totale de 357 037, 3 lei.

În rezultatul aplicării metodei directe și indirecte, s-a stabilit, că pe parcursul **anului 2015**, inclusiv de pe cardurile bancare deținute de soții ... Melniciuc au fost efectuate achitări privind procurarea unor bunuri sau servicii și retragere în numerar în sumă totală de 513 116 lei.

Astfel, se constată o diferență negativă în sumă de 22 488 lei dintre veniturile obținute și cheltuielile suportate pe parcursul **anului 2015** de către soții ... Melniciuc.

Concomitent, Oleg Melniciuc împreună cu soția ... a indicat în declarația cu privire la venituri și proprietăți pentru **anul 2016**, depusă pe propria răspundere la 20.03.2017, că în **anul 2016** a obținut venituri totale de 772 179, 3 lei.

În rezultatul aplicării metodei directe, s-a stabilit că, pe parcursul **anului 2016**, inclusiv de pe cardurile bancare deținute de soții ... Melniciuc, au fost efectuate achitări privind procurarea unor bunuri sau servicii și retragerea în numerar în sumă totală de 1 389 834 lei.

Astfel, se constată o diferență negativă în sumă de 617 654, 75 lei dintre veniturile și cheltuielile suportate pe parcursul **anului 2016** de către soții ... Melniciuc.

Așa dar pentru **perioada 2014-2016**, Oleg Melniciuc împreună cu soția ... au declarat venituri de 1 444 958 lei și au efectuat cheltuieli de 2 085 101 lei.

Astfel, cheltuielile prevalează veniturile cu 640 143 lei, **fapt prin care se constată diferența substanțială dintre averea dobândită și veniturile obținute**”.

Notă: procurorul a admis o greșeală gramaticală, utilizând expresia formată din adjectivul invariabil **așa** (astfel) și substantivul **dar**, care înseamnă *cadou, atenție*, în loc de expresia „așadar”, care se scrie într-un singur cuvânt, este adverb și are următoarele sinonime: *prin urmare, în consecință, așa fiind, în concluzie*.

13. Prin sentința Judecătoriei Anenii Noi sediul Bender din 03.09.2021, Melniciuc Oleg a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art. 330/2 alin. (2) și art. 352/1 alin. (2) CP.

14. Având obligația să se conformeze prevederilor art. 394 alin. (1) pct. 1) CPP în contextul sintagmei „**descrierea faptei criminale, considerată ca fiind dovedită ...**”, instanța nu a făcut altceva decât să transcrie „*orbește*” în sentință conținutul integral al rechizitoriului, fără a încerca să perceapă esența acuzațiilor sau să demonstreze relevanța lor cauzei în speță. Astfel, instanța a repetat aceleași erori pe care le-a admis procurorul, care a omis să indice la „*descrierea faptei criminale*” situația premisă fără de care nu poate să existe infracțiunea de îmbogățire ilicită, care rezultă din sintagma „*și s-a constatat în baza probelor*”. În același mod, instanța de judecată a transcris din rechizitoriu, inclusiv toate greșelile gramaticale, fără a se limita la utilizarea inadecvată a expresiei formată din adjectivul invariabil **așa** (*astfel*) și substantivul **dar**, așa după cum a procedat și procurorul.

15. Pentru a pronunța sentința de condamnare, prima instanță a reținut încadrarea juridică ce se conține în rechizitoriu, utilizând aceeași modalitate de redactare ca și procurorul. Astfel, la **încadrarea juridică**, instanța de judecată a repetat eroarea admisă de procuror, care la calificarea faptei a omis sintagma „*s-a constatat, în baza probelor*”. Aceasta, în situația în care, aceeași instanță de judecată (la aceeași pagină din sentință) a reținut: „*Infracțiunea prevăzută la alin. (2) art. 330/2 CP RM este o infracțiune formală. Ea se consideră consumată din momentul deținerii bunurilor în cazul în care valoarea acestora depășește substanțial mijloacele dobândite și s-a constatat, în baza probelor, că acestea nu aveau cum să fie obținute licit*”.

16. Sentința de condamnare a fost bazată în măsură determinantă pe un *Raport de analiză operațională*, întocmit de CNA, în lipsa unei ordonanțe a organului de urmărire penală, în baza unei „*solicitări*” a procurorului, contrar **principiului egalității armelor** în procesul penal. Instanța a constatat că la întocmirea acestui raport nu se impunea respectarea *metodologiei de efectuare a controlului averii și al intereselor personale și privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor*, elaborată de ANI.

Legislația pertinentă

17. Autorul prezentei sesizări își sprijină argumentarea și își întemeiază solicitările pe următoarele prevederi legislative și jurisprudențiale:

1) Constituția Republicii Moldova

Articolul 1

Statul Republica Moldova

(3) *Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui ... sânt garantate.*

Articolul 16

Egalitatea

(1) *Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.*

(2) *Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.*

Articolul 20

Accesul liber la justiție

(1) *Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.*

(2) *Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție.*

Articolul 22

Neretroactivitatea legii

Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos ...

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

(1) *Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.*

(2) *Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.*

2) Jurisprudența Curții Constituționale a RM

Prevederile relevante ale Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016

„71. ... excepția de neconstituționalitate reprezintă o acțiune procesuală de apărare ...

80. ... dreptul de acces al cetățenilor prin intermediul excepției de neconstituționalitate la instanța constituțională reprezintă un aspect al dreptului la un proces echitabil ...”

Prevederi relevante ale Hotărârii Curții Constituționale nr. 22 din 27.06.2017

„53. ... garanțiile constituționale prevăzute de art. 22 din Constituție, de rând cu prevederile art. 7 din Convenția Europeană, consacră principiul legalității incriminării și pedepsei penale.

56. ... garanțiile instituite în Constituție impun ca doar legiuitorul să reglementeze conduita incriminată, astfel încât fapta, ca semn al laturii obiective, să fie cert definită, dar nu identificată prin interpretarea extensivă de către cei care aplică legea penală. O astfel de modalitate de aplicare poate genera interpretări abuzive. Cerința interpretării stricte a normei penale, ca și interdicția analogiei în aplicarea legii penale, urmăresc protecția persoanei împotriva arbitrarului (HCC nr. 21 din 22 iulie 2016).

59. ... Curtea reamintește că în jurisprudența sa a reținut că persoana trebuie să poată determina fără echivoc comportamentul care poate avea un caracter penal ...”.

Hotărârea Curții Constituționale nr. 22 din 01.10.2018

„26. ... exigențele statului de drept presupun, inter alia, asigurarea legalității și a certitudinii juridice ...

28. ... Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit că articolul 7 din Convenție trebuie să fie interpretat și aplicat astfel încât să se asigure o protecție efectivă împotriva urmării

penale, a condamnării și a sancționării arbitrare a persoanei ...

29. ... **Legalitatea incriminării și a pedepsei reprezintă principala garanție a securității juridice a persoanei în materie penală.**

30. ... **principiul în discuție are consecințe atât în activitatea de elaborare a normelor penale, cât și în procesul aplicării acestora.** Altfel spus, acesta este obligatoriu deopotrivă pentru legislator și pentru judecător. În activitatea legislativă, principiul legalității incriminării și a pedepsei intervine atât sub aspect material, cât și sub aspect formal. Sub aspect material, acest principiu îi impune legislatorului două obligații fundamentale: ... (2) **să redacteze textul legal cu suficientă claritate, pentru ca orice persoană să poată realiza care sunt acțiunile sau inacțiunile care intră sub incidența lui ...**

31. Pe de altă parte, principiul analizat le impune subiectelor care au competența aplicării legii penale două obligații esențiale: **interpretarea strictă a legii penale și interzicerea analogiei, adică imposibilitatea aplicării ei dincolo de conținutul acesteia ...**

32. ... **articolul 23 alin. (2) din Constituție implică adoptarea de către legislator a unor legi accesibile și previzibile.**

38. ... **pentru ca legea să îndeplinească cerința de previzibilitate, ea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit ... O putere discreționară care nu este delimitată, chiar dacă face obiectul controlului judiciar din punct de vedere formal, nu trece de testul previzibilității. Aceeași concluzie este valabilă și pentru puterea discreționară nelimitată a instanțelor judecătorești ...”.**

Hotărârea Curții Constituționale nr. 14 din 27.05.2014

„40. În Hotărârea nr.4 din 22 aprilie 2013 Curtea Constituțională, cu referire la Raportul Comisiei de la Veneția privind statul de drept (... 4 aprilie 2011), a subliniat:

„54. **Exigențele statului de drept presupun asigurarea legalității, securității juridice ... respectarea drepturilor omului, nediscriminarea și egalitatea în fața legii.”**

42. ... **preeminența dreptului ține de esența statului de drept. Principiul preeminenței dreptului impune ca orice imixtiune a autorităților în dreptul individului să fie supusă unui control strict.**

43. ... **unul dintre elementele fundamentale ale preeminenței dreptului și ale statului de drept îl constituie principiul legalității ...**

44. **Preeminența dreptului se asigură prin întreg sistemul de drept, inclusiv prin normele penale, acestea caracterizându-se prin anumite trăsături proprii, distincte în raport cu alte categorii de norme, ce se diferențiază între ele prin caracterul și structura lor, prin sfera de incidență.**

45. **Astfel, în materie penală, preeminența dreptului generează următoarele principii, și anume: principiul legalității infracțiunilor și pedepselor; principiul inadmisibilității aplicării extensive a legii penale, în detrimentul persoanei, în special, prin analogie ...**

76. ... **orice reglementare de drept penal trebuie să fie conformă cu principiile fundamentale ale dreptului penal și cu exigențele prealabile ale protecției drepturilor fundamentale, prin exactitate respectând principiul legalității.**

78. ... **legea penală constituie un ansamblu de reguli juridice, formulate într-o manieră clară, concisă și precisă.**

79. În Raportul Comisiei de la Veneția privind preeminența dreptului (adoptat la cea de-a 86-a sesiune plenară, 25-26 martie 2011) s-a stabilit:

„47. **Parlamentul nu poate deroga de la drepturile fundamentale adoptând texte ambigue de legi. Cetățenii trebuie să se bucure de o protecție juridică esențială în fața statului și instituțiilor sale.”**

80. ... **potrivit articolului 23 din Constituție, statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle, făcând accesibile în acest sens toate legile.**

83. **Curtea reține că legea penală are repercusiunile cele mai dure comparativ cu alte legi sancționatoare, ea incriminează faptele cele mai prejudiciabile, respectiv, norma penală trebuie**

să dispună de o claritate desăvârșită pentru toate elementele componentei infracțiunii în cazul normelor din partea specială a legii penale ...

84. Formulele generale și abstracte într-un caz concret pot afecta funcționalitatea legii penale, aplicarea ei coerentă și sistemică, ceea ce ar denatura principiul calității legii.

87. Curtea menționează că, în contextul legii penale, termenul ... utilizat în norma contestată, comportă caracter ambiguu din perspectiva că nu exprimă nici fapta, nici timpul, nici locul infracțiunii, ca semn al componentei infracțiunii.

90. ... principiul calității legii exclude în mod imperios posibilitatea incriminării și definirii infracțiunilor într-o formulă ambiguă și incertă.

92. ... norma legală supusă controlului constituționalității încalcă exigențele clarității și previzibilității, astfel cum acestea au fost definite în jurisprudența Curții Europene, și pune în pericol principiul securității raporturilor juridice și, implicit, atentează la drepturile fundamentale”.

Hotărârea Curții Constituționale nr. 3 din 23.02.2016

„49. ... într-o societate democratică atribuția de bază a statului este protecția persoanei. Prin instituirea normelor procesual-penale, statul urmărește scopul de a proteja persoana și societatea de infracțiuni, dar, în același timp, să protejeze persoana și societatea de abuzurile persoanelor investite cu atribuții de cercetare a infracțiunilor ...”

Hotărârea Curții Constituționale nr. 26 din 23.10.2007

„ 3. ... Potrivit art.20 din Constituție, orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție ...”

Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 23.01.2020

„30. Garanția echității din articolul 6 § 1 din Convenție impune un control al legalității probelor ... aceasta presupune ca acuzatului să i se ofere posibilitatea de a contesta probele ...

49. Dreptul la un proces echitabil, garantat de articolul 20 din Constituție și, respectiv, de articolul 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, trebuie să fie practic și efectiv, nu teoretic și iluzoriu ... În acest sens ... Curtea Europeană a sistematizat o listă neexhaustivă de factori relevanți pentru evaluarea caracterului echitabil al procesului penal, printre care: (i) cadrul juridic care reglementează admisibilitatea [și aprecierea] probelor; (ii) calitatea probelor și dacă circumstanțele în care au fost obținute pun la îndoială credibilitatea sau acuratețea acestora; (iii) existența sau inexistența posibilității pentru persoană de a contesta autenticitatea probelor și de a se opune utilizării acestora; (iv) ponderea probelor și, în special, dacă probele au format o parte integrantă sau o parte semnificativă a celor care au stat la baza condamnării, precum și ponderea altor mijloace de probă în cauză (§ 274).

51. Cercetarea judecătorească este un proces de stabilire a adevărului și constă în analiza complexă și multilaterală a probelor de către instanțe pentru a demonstra existența sau inexistența faptei reprobabile și dacă eventuala persoană inculpată a comis sau nu fapta infracțională care i se impută.

52. Instanțelor de judecată le revine sarcina de a aprecia probele în baza legii. Exigențele dreptului la un proces echitabil impun ca aprecierea probelor să nu fie arbitrară sau nerezonabilă în mod evident. În caz contrar, se încalcă articolul 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (a se vedea De Tommaso v. Italia [MC], 23 februarie 2017, § 170 ...).

53. Așadar, dreptul la un proces echitabil obligă instanțele de judecată să examineze în mod adecvat observațiile, argumentele și probele prezentate de către părți și să pronunțe o hotărâre motivată ...

60. În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a subliniat că libera apreciere a probelor exclude posibilitatea conferirii unei puteri probante dinainte stabilite unei probe. Aprecierea fiecărei probe se face de instanța de judecată ca urmare a examinării conjugate a tuturor probelor administrate, în scopul aflării adevărului. Libera apreciere a probelor nu presupune arbitrarul, ci libertatea de a aprecia probele în mod rezonabil și imparțial, iar rezultatele

aprecierii probelor sunt prezentate de către instanța de judecată în acte procedurale, care trebuie să fie motivate în mod obiectiv și sub toate aspectele potrivit legii. Motivarea constă în faptul că la admiterea unor probe și la respingerea altora judecătorul este obligat să prezinte argumentele unei asemenea soluții (a se vedea HCC nr. 18 din 22 mai 2017, § 68 și § 70).

61. Curtea observă că legislatorul a instituit criterii de apreciere a probelor. Astfel, potrivit art. 101 alin. (1) din Codul de procedură penală, fiecare probă urmează să fie apreciată din punctul de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității ei, iar toate probele în ansamblu – din punctul de vedere al coroborării lor. Respectarea acestor criterii permite instanțelor de judecată să tragă concluzii privind existența sau inexistența faptelor și implicit constatarea vinovăției sau a nevinovăției făptuitorului. **Aprecierea probelor contrar criteriilor enunțate de lege ar putea crea o aparență falsă asupra unor fapte care trebuie dovedite și, totodată, ar putea conduce instanța la concluzii eronate asupra realității ...”.**

Decizia Curții Constituționale nr. 152 din 29.11.2018

„25. ... **garanția echității, care rezultă din articolul 6 § 1 din Convenție, impune un control al legalității probelor.** Aceasta presupune ca acuzatului să i se ofere posibilitatea de a contesta probele pe care le consideră ilegale (a se vedea § 49). Totodată ... analizând conținutul normativ al articolului 94 alin. (1) din Codul de procedură penală, Curtea a constatat că acesta reglementează per se excluderea din conținutul cauzei penale a informațiilor obținute în mod ilegal ...”.

Decizia Curții Constituționale nr. 120 din 15.12.2017

„24. ... conform articolului 100 alin.(4) din Codul de procedură penală, toate probele administrate în cauza penală vor fi verificate sub toate aspectele, complet și obiectiv. Verificarea probelor constă în analiza probelor administrate, coroborarea lor cu alte probe, administrarea de noi probe și verificarea sursei din care provin probele, în conformitate cu prevederile Codului de procedură penală, prin procedee probatorii respective.

25. Curtea relevă că pentru aflarea adevărului este indispensabilă cunoașterea realității obiective a împrejurărilor cauzei, iar această operațiune nu se poate realiza decât prin administrarea probelor. Această activitate constă în deducerea în fața organului de urmărire penală sau, după caz, a instanței de judecată a faptelor și a împrejurărilor faptice care configurează orice probă, în așa fel încât să se formeze o reprezentare exactă a celor petrecute. Pentru aceasta, activitatea de administrare a probelor trebuie să se desfășoare astfel încât să se evite orice atingere care ar putea nesocoti demnitatea umană, dreptul la apărare, principiul egalității armelor și, în consecință, prestigiul justiției.

27. În acest context, Curtea relevă că, potrivit articolului 100 alin.(1) din Codul de procedură penală, administrarea probelor constă în folosirea mijloacelor de probă în procesul penal, care presupune strângerea și verificarea probelor, în favoarea și în defavoarea învinuitului, inculpatului, de către organul de urmărire penală, din oficiu sau la cererea altor participanți la proces, precum și de către instanță, la cererea părților, prin procedeele probatorii prevăzute de Codul de procedură penală”.

Hotărârea Curții Constituționale nr.20 din 04.07.2018

„47. ... Curtea a considerat că este oportună examinarea textelor legale contestate și prin prisma articolului 16 din Constituție. Ea a notat că **principiul egalității de tratament este încălcat atunci când situațiile comparabile sunt tratate în mod diferit sau când situațiile diferite sunt tratate în același mod ...”**

3) Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (în continuare CEDO)

Articolul 6

Dreptul la un proces echitabil

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil ... de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî ... asupra temeiniciei

oricărei acuzații în materie penală ...

3. Orice acuzat are, mai ales, dreptul :

a. să fie informat ... în mod amănunțit, despre natura și cauza acuzației aduse împotriva sa”.

Articolul 7

Nici o pedeapsă fără lege

„1. Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, în momentul săvârșirii, nu constituia o infracțiune potrivit dreptului național sau internațional ...”.

4) Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare CtEDO)

Hotărârea din 13.11.2018 în cauza Litschauer vs. Republica Moldova

„35. ... Curtea conchide că legislația relevantă nu prevedea suficiente repere și nu era formulată cu gradul de precizie impus de Convenție pentru a satisface cerința de „legalitate” prevăzută de Convenție ... Prin urmare, reclamantul nu putea în mod rezonabil să prevadă, chiar cu consiliere legală adecvată, consecințele conduitei sale ...”.

5) Codul penal

Articolul 51. Temeiul răspunderii penale

(1) Temeiul real al răspunderii penale îl constituie fapta prejudiciabilă săvârșită, iar componența infracțiunii, stipulată în legea penală, reprezintă temeiul juridic al răspunderii penale.

(2) Răspunderii penale este supusă numai persoana vinovată de săvârșirea infracțiunii prevăzute de legea penală.

Articolul 52. Componența infracțiunii

(1) Se consideră componență a infracțiunii totalitatea semnelor obiective și subiective, stabilite de legea penală, ce califică o faptă prejudiciabilă drept infracțiune concretă.

(2) Componența infracțiunii reprezintă baza juridică pentru calificarea infracțiunii potrivit unui articol concret din prezentul cod.

Articolul 113. Noțiunea de calificare a infracțiunii

(1) Se consideră calificare a infracțiunii determinarea și constatarea juridică a corespunderii exacte între semnele faptei prejudiciabile săvârșite și semnele componenței infracțiunii, prevăzute de norma penală.

(2) Calificarea oficială a infracțiunii se efectuează la toate etapele procedurii penale de către persoanele care efectuează urmărirea penală și de către judecători.

Articolul 330². Îmbogățirea ilicită

(1) Deținerea de către o persoană cu funcție de răspundere sau de către o persoană publică, personal sau prin intermediul unor terți, a bunurilor în cazul în care valoarea acestora depășește substanțial mijloacele dobândite și s-a constatat, în baza probelor, că acestea nu aveau cum să fie obținute licit,

6) Codul de procedură penală

Articolul 7. Legalitatea procesului penal

(1) Procesul penal se desfășoară în strictă conformitate cu principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional, cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, cu prevederile Constituției Republicii Moldova și ale prezentului cod ...

(6) Hotărârile Curții Constituționale privind interpretarea Constituției sau privind neconstituționalitatea unor prevederi legale sânt obligatorii pentru organele de urmărire penală, instanțele de judecată și pentru persoanele participante la procesul penal ...

(8) Hotărârile definitive ale Curții Europene a Drepturilor Omului sânt obligatorii pentru organele de urmărire penale, procurori și instanțele de judecată.

Articolul 9. Egalitatea în fața legii și a autorităților

(1) Toți sânt egali în fața legii, a organelor de urmărire penală și a instanței de judecată fără deosebire de sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie ...

Articolul 10. Respectarea drepturilor, libertăților și demnității umane

(1) Toate organele și persoanele participante la procesul penal sânt obligate să respecte drepturile, libertățile și demnitatea persoanei ...

Articolul 93. Probele

(1) Probele sânt elemente de fapt dobândite în modul stabilit de prezentul cod, care servesc la constatarea existenței sau inexistenței infracțiunii, la identificarea făptuitorului, la constatarea vinovăției, precum și la stabilirea altor împrejurări importante ...

Articolul 95. Admisibilitatea probelor

(1) Sânt admisibile probele pertinente, concludente și utile administrate în conformitate cu prezentul cod ...

Articolul 100. Administrarea probelor

(1) Administrarea probelor constă în folosirea mijloacelor de probă în procesul penal, care presupune strângerea și verificarea probelor, în favoarea și în defavoarea învinuitului, inculpatului, de către organul de urmărire penală, din oficiu sau la cererea altor participanți la proces, precum și de către instanță, la cererea părților, prin procedeele probatorii prevăzute de prezentul cod ...

(4) Toate probele administrate în cauza penală vor fi verificate sub toate aspectele, complet și obiectiv. Verificarea probelor constă în analiza probelor administrate, coroborarea lor cu alte probe, administrarea de noi probe și verificarea sursei din care provin probele, în conformitate cu prevederile prezentului cod, prin procedee probatorii respective.

Articolul 279. Efectuarea acțiunilor de urmărire penală

(1) Acțiunile procesuale se efectuează în strictă conformitate cu prevederile prezentului cod și numai după înregistrarea sesizării cu privire la infracțiune ...

7) Legea privind declararea averii și a intereselor personale, nr. 133 din 17.06.2016

Articolul 1. Domeniul de reglementare și scopul legii

(1) Prezenta lege reglementează:

a) obligația și modul de declarare a averii ...de către subiectul declarării ...;

b) mecanismul de control al averii dobândite de subiectul declarării ...;

(2) Prezenta lege are drept scop instituirea măsurilor de prevenire și de combatere a îmbogățirii nejustificate ...

Articolul 22. Autoritatea responsabilă de exercitarea controlului asupra executării prezentei legi

(1) Autoritatea Națională de Integritate exercită controlul asupra executării prezentei legi.

8) Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate nr. 132 din 17.06.2016

Articolul 1. Domeniul de reglementare

(1) Prezenta lege reglementează:

...

b) procedura de control al averilor ... al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor.

Articolul 19. Activitățile desfășurate de inspectorii de integritate

Inspectorii de integritate desfășoară următoarele activități:...

b) efectuează controlul averilor și ... al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor;...

d) constată diferențele substanțiale, ținând cont de modificările intervenite în averea subiectului declarării, în timpul exercitării mandatelor, a funcțiilor publice sau de demnitate publică, precum și în veniturile dobândite și cheltuielile realizate de acesta;...

g) emit procese-verbale și acte de constatare în condițiile legii ...

Articolul 20. Drepturile și obligațiile inspectorului de integritate

(1) Inspectorul de integritate are următoarele obligații:

...

a¹) să respecte metodologia de efectuare a verificării și a controlului averii și al intereselor personale ..., să nu emită, fără motive convingătoare, acte care se abat de la practica generalizată de verificare și control a inspectorilor de integritate ...

Controlul averii și al intereselor personale

Articolul 26. Etapele controlului averii și al intereselor personale

Inspectorii de integritate verifică declarațiile de avere și interese personale, iar în cazurile prevăzute de prezenta lege, inițiază controlul averii și al intereselor personale, de asemenea verifică în prealabil sesizările depuse de persoanele fizice sau persoanele juridice, precum și sesizările din oficiu, și efectuează controlul averii și al intereselor personale ale persoanelor vizate de aceste sesizări.

Articolul 27. Verificarea declarațiilor de avere și interese personale

(4) Declarațiile de avere și interese personale supuse verificării se repartizează inspectorilor de integritate aleatoriu, prin sistemul electronic de distribuire. Fișa de repartizare și de redistribuire aleatorie se anexează în mod obligatoriu la dosar.

Articolul 28. Inițierea controlului averii și al intereselor personale

(1) Autoritatea inițiază controlul averii și al intereselor personale din oficiu ori la sesizarea unor persoane fizice sau persoane juridice, în conformitate cu prevederile prezentei legi și ale metodologiei de efectuare a verificării și a controlului averii și al intereselor personale ...

Articolul 33. Controlul averii și al intereselor personale

(1) Controlul sesizărilor depuse conform art. 28 alin. (2), precum și al celor pe marginea cărora a fost emis un proces-verbal de inițiere a controlului conform art. 31 alin. (1), se efectuează conform prezentului articol ...

Articolul 34. Rezultatele controlului averii și al intereselor

(2) Dacă nu constată una dintre situațiile prevăzute la alin. (1), inspectorul de integritate emite un act privind lipsa încălcării regimului juridic al declarării averii și intereselor personale.

Articolul 36. Contestarea actului de constatare

(1) Actele de constatare menționate la art. 34 alin. (1) și (2) pot fi contestate la Curtea de Apel Chișinău, în termen de 30 de zile de la emitere, de către persoana supusă controlului, de către autorul sesizării sau de către persoanele menționate la art. 33 alin. (4) și (5), afectate nemijlocit de acesta.

Neconstituționalitatea dispoziției art. 330/2 alin. (1) din Codul penal

18. Potrivit art.20 din Constituție, orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție. Curtea Constituțională, în mai multe hotărâri ale sale, a menționat că accesul la justiție este un drept constituțional și inalienabil al persoanei.

19. În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a statuat, că art. 7 CEDO de rând cu art. 22 din Constituție trebuie să fie interpretat și aplicat astfel încât să se asigure o protecție efectivă împotriva urmăririi penale, a condamnării și a sancționării arbitrare a persoanei (HCC nr. 22 din 01.10.2018, & 28).

20. În susținerea criticilor axate pe art. 1 alin. (3) și 23 din Constituție, care vin în completarea argumentelor bazate pe art. 20, 22 din Constituție notăm, că exigențele statului de drept presupun asigurarea legalității, securității juridice, respectarea drepturilor omului, nediscriminarea și egalitatea în fața legii.

21. Principiul statului de drept fundamentează exigența unei protecții adecvate împotriva arbitrariului din partea puterii publice. Totodată preeminența dreptului ține de esența statului de drept. Principiul preeminenței dreptului impune ca orice imixtiune a autorităților în dreptul individului să fie supusă unui control strict.

22. Unul dintre elementele fundamentale ale preeminenței dreptului și ale statului de drept îl constituie principiul legalității. Legalitatea, ca principiu de bază al statului de drept, determină

conformitatea normei sau a actului juridic cu normele superioare care stabilesc condiții de procedură privind edictarea normelor juridice (HCC nr. 14 din 27.05.2014, && 40-43).

23. Preeminența dreptului se asigură prin întreg sistemul de drept, inclusiv prin normele penale, acestea caracterizându-se prin anumite trăsături proprii, distinctive în raport cu alte categorii de norme, ce se diferențiază între ele prin caracterul și structura lor, prin sfera de incidență. Astfel, în materie penală, preeminența dreptului generează următoarele principii, și anume: *principiul legalității infracțiunilor și pedepselor; principiul inadmisibilității aplicării extensive a legii penale, în detrimentul persoanei, în special, prin analogie; principiul aplicării legii penale în timp; neretroactivitatea legii penale, cu excepția legii penale mai favorabile.* Orice reglementare de drept penal trebuie să fie conformă cu principiile fundamentale ale dreptului penal și cu exigențele prealabile ale protecției drepturilor fundamentale, prin exactitate respectând principiul legalității (HCC nr. 14 din 27.05.2014, && 44-45, 76).

24. Legiuitorul are dreptul de apreciere a situațiilor ce necesită a fi reglementate prin norme legale. Acest drept semnifică posibilitatea de a decide asupra oportunității la adoptarea actului legislativ în conformitate cu politica penală promovată în interesul general. Totodată, orice reglementare urmează a fi în limitele principiilor statuate în sistemul de drept în vigoare și să se subscrie principiului preeminenței dreptului. Normele penale trebuie să fie formulate într-o manieră **clară, concisă și precisă** (HCC nr. 6 din 16.04.2015, && 87-88, 92).

25. În Raportul Comisiei de la Veneția privind preeminența dreptului (*adoptat la cea de-a 86-a sesiune plenară, 25-26 martie 2011*) s-a stabilit: „47. *Parlamentul nu poate deroga de la drepturile fundamentale adoptând texte ambigue de legi. Cetățenii trebuie să se bucure de o protecție juridică esențială în fața statului și instituțiilor sale.*” În acest sens, Curtea Constituțională a notat că, potrivit articolului 23 din Constituție, statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle, făcând accesibile în acest sens toate legile (HCC nr. 14 din 27.05.2014, & 79-80).

26. În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a reținut, că **legea penală** are repercusiunile cele mai dure comparativ cu alte legi sancționatoare, ea incriminează faptele cele mai prejudiciabile, respectiv, **norma penală trebuie să dispună de o claritate desăvârșită pentru toate elementele componentei infracțiunii** în cazul normelor din partea specială a legii penale. Totodată, a menționat, că formulele generale și abstracte într-un caz concret pot afecta funcționalitatea legii penale, aplicarea ei coerentă și sistemică, ceea ce ar denatura principiul calității legii (HCC nr. 14 din 27.05.2014, & 83-84).

27. În raport cu cele concretizate, scoatem în evidență, că potrivit art. 52 alin. (1) din Codul penal, se consideră componentă a infracțiunii totalitatea **semnelor obiective și subiective, stabilite de legea penală**, ce califică o faptă prejudiciabilă drept infracțiune concretă. În sensul normei penale, componenta de infracțiune se formează din patru grupe de semne care caracterizează cele patru elemente ale infracțiunii, dintre care două obiective: obiectul și latura obiectivă și două subiective: subiectul și latura subiectivă.

28. Potrivit normei criticate, „*îmbogățirea ilicită*” reprezintă „*deținerea de către o persoană cu funcție de răspundere sau de către o persoană publică, personal sau prin intermediul unor terți, a bunurilor în cazul în care valoarea acestora depășește substanțial mijloacele dobândite și s-a constatat, în baza probelor, că acestea nu aveau cum să fie obținute licit*”.

29. Așadar, din această dispoziție (în special datorită conjuncției „și”) rezultă că existența infracțiunii de „*îmbogățire ilicită*” este condiționată de sintagma „și s-a constatat, în baza probelor, că acestea nu aveau cum să fie obținute licit” – o **situație premisă – condiție sine qua non pentru existența infracțiunii prevăzută la art. 330/2 din Codul penal**. Respectiv, această **situație premisă** reprezintă una din caracteristicile obligatorii ale infracțiunii în cauză. În absența acestei situații, lipsește temeiul de aplicare a art. 330/2 din Codul penal.

30. Urmând logica argumentelor inserate în HCC nr. 14 din 27.05.2018 (în special, && 86-87), reiterăm că elementele inerente ale componentei infracțiunii urmează să fie indicate cu precizie în norma de incriminare.

31. În contextul normei penale criticate, sintagma ce reglementează **situația premisă**, comportă **caracter ambiguu** din perspectiva că **nu exprimă nici un semn al componentei**

infrațiunii (HCC nr. 14 din 27.05.2018, & 87). Astfel, a fost ignorată jurisprudența Curții Constituționale, potrivit căreia, în materie penală legislatorul trebuie să fie *precis, clar și coerent*, așa cum o impune principiul legalității incriminării și a pedepsei (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), garantat de articolul 22 din Constituție și de articolul 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (DCC nr. 9 din 23.01.2019, & 15).

32. Neîndeplinind cerința de *previzibilitate*, în contextul *situației premisă*, norma penală criticată nu precizează cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit (*Sissanis v. România*, 25.01.2007, § 66). **O putere discreționară care nu este delimitată, chiar dacă face obiectul controlului judiciar din punct de vedere formal, nu trece de testul previzibilității.** Aceeași concluzie este valabilă și pentru puterea discreționară nelimitată a instanțelor judecătorești (HCC nr. 22 din 01.10.2018, & 38). Viciul de calitate a legii împiedică *aplicarea ei coerentă și sistemică* (HCC nr. 14 din 27.05.2014, & 84).

33. În mod evident, sintagma ce reglementează *situația premisă* se referă **nu la fapta** (*argument valabil în contextul laturii obiective a infrațiunii*) subiectului îmbogățirii ilicite, dar la activitatea reprezentantului organului de urmărire penală, care are obligația să demonstreze caracterul ilicit al averii. Respectiv, *situația premisă* se referă la activitatea unei alte persoane decât făptuitorul.

34. Conștiința pretinsului subiect al infrațiunii (*argument valabil în contextul laturii subiective a infrațiunii*) nu poate să cuprindă activitatea organului de urmărire penală îndreptată spre „*constatarea în baza probelor*”, a faptului că bunurile pe care le deține persoana nu aveau cum să fie obținute licit; nu este posibil ca subiectul să cunoască ce constatare se va face „*în baza probelor*” de către reprezentantul organului de urmărire penală.

35. Astfel, având în vedere sintagma enunțată (*situația premisă, în special datorită conjuncției „și”*), în mod evident, **infrațiunea de îmbogățire ilicită nu poate să existe până la declanșarea procesului penal.**

36. Este relevant, că potrivit art. 20 din Convenția ONU împotriva corupției, adoptată la New York la 31 octombrie 2003 și semnată de Republica Moldova la 28 septembrie 2004, *sub rezerva Constituției sale și a principiilor fundamentale ale sistemului său juridic, fiecare stat parte are în vedere să adopte măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc a fi necesare pentru a atribui caracter de infracțiune, în cazul în care actele au fost săvârșite cu intenția, îmbogățirii ilicite, adică o mărime substanțială a patrimoniului unui agent public pe care acesta n-o poate justifica rezonabil în raport cu veniturile sale legitime.*

37. În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a reținut că, la nivel european componența de infracțiune „*îmbogățirea ilicită*” se regăsește în Franța, Lituania, **Ucraina** (HCC nr. 6 din 16.04.2015, & 98).

38. Incriminarea infrațiunii „*îmbogățirea ilicită*”, conform articolului 368/2 din Codul penal al **Ucrainei**, a avut loc prin includerea în conținutul normei de incriminare a unei sintagme similare cu cea criticată de autorul sesizării în speță. În legătură cu această sintagmă, Curtea Constituțională a Ucrainei a reținut în Hotărârea din 26 februarie 2019, & 5, că îmbinarea în dispoziția art. 368/2 din Codul penal a unor prescripții de fond și a unor prescripții de procedură este inacceptabilă și inadmisibilă, având în vedere că reglementarea procesului de probare în cadrul procedurii penale aparține exclusiv sferei procesual-penale. Prescripțiile legale cu caracter procedural nu pot să reprezinte o parte componentă a normei juridice de incriminare. Or, aceste prescripții se referă nu la fapta subiectului infrațiunii, ci la activitatea procesuală a funcționarilor publici. Deci, datorită prezenței în art. 368/2 din Codul penal al Ucrainei a acestei formulări, atât stabilirea în fapta unei persoane a componenței de infracțiune prevăzută de articolul menționat, cât și calificarea juridico-penală a unei astfel de fapte, depinde direct de rezultatele acțiunii sau inacțiunii celui care reprezintă partea acuzării. Având în vedere aceste considerente, Curtea Constituțională a Ucrainei a declarat neconstituțional art. 368/2 din Codul penal al Ucrainei.

39. Norma penală criticată în speță este afectată de aceleași vicii fundamentale. Or, în contextul *situației premisă*, vinovăția subiectului îmbogățirii ilicite cuprinde activitatea

procesuală a unui reprezentat a organului de urmărire penală.

40. În asemenea circumstanțe, norma penală pusă la baza acuzațiilor penale nu prevede suficiente repere și nu este formulată cu gradul de precizie impus de Constituție pentru a satisface cerința de „legalitate”. Respectiv, orice persoană nu ar putea în mod rezonabil să prevadă, chiar cu consiliere legală adecvată, consecințele conduitei sale.

41. În alt context, din perspectiva altor critici, în raport cu care Curtea Constituțională anterior nu a fost sesizată, scoatem în evidență, că **dispoziția art. 330/2 din Codul penal se află la originea încălcării art. 16 coroborat art. 20, 22 din Constituție.**

42. În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a statuat că **principiul egalității de tratament este încălcat atunci când situațiile comparabile sunt tratate în mod diferit sau când situațiile diferite sunt tratate în același mod (Hotărârea Curții Constituționale nr.20 din 04.07.2018).**

43. Potrivit cadrului legal național, urmărind scopul prevenirii îmbogățirii ilicite, legiuitorul a instituit *procedura non-penală și procedura penală*. În același timp, legiuitorul nu a stabilit criterii clare și previzibile ce ar permite să se înțeleagă cazul sau cazurile în care se pune în aplicare o anumită procedură, autoritățile statului având o putere discreționară nedeterminată, astfel încât în lipsa unor criterii obiective (și stabilite prin lege) în „situații comparabile” subiecții declarării „sunt tratați în mod diferit”, aceștia fiind plasați într-o situație de incertitudine profundă chiar și în privința condițiilor care ar angaja răspunderea penală, situație incompatibilă cu **art. 22 din Constituție coroborat art. 7 CEDO.**

44. Potrivit art. 1 lit. b), alin. (2) din Legea privind declararea averii și a intereselor personale, nr. 133 din 17.06.2016, acest act legislativ reglementează „**mecanismul de control al averii dobândite de subiectul declarării**”, are drept scop „**înstituirea măsurilor de prevenire și de combatere a îmbogățirii nejustificate**”.

45. Potrivit art. 1 alin. (1) lit. b) din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, nr. 132 din 17.06.2016, acest act legislativ stabilește „**procedura de control al averilor**”, inspectorii de integritate fiind investiți cu atribuții privind „**efectuarea controlului averilor**” și „**constatarea diferențelor substanțiale, ținând cont de modificările intervenite în averea subiectului declarării în timpul exercitării mandatelor, a funcțiilor publice sau de demnitate publică, precum și în veniturile dobândite și cheltuielile realitate de acesta**”, activitate care le permite să emită „**procesele verbale și acte de constatare în condițiile legii**” (art. 19 lit. b), d), g) din lege).

46. Potrivit art. 20 alin. (2) lit. a/1) din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, inspectorii de integritate sunt obligați „**să respecte metodologia de efectuare a verificării și a controlului averii și al intereselor personale ..., să nu emită, fără motive convingătoare, acte care se abat de la practica generalizată de verificare și control a inspectorilor de integritate**”.

47. Legea nr. 132 din 17.06.2016 oferă suficiente garanții contra abuzurilor, reglementând suficiente de clar procedura controlului averii și al intereselor personale; etapele controlului averii (art. 26); procedura bazată pe principiul aleatoriu de repartizare a dosarelor (art. 27); procedura de inițiere a controlului și de efectuare a acestuia în condiții clar stabilite prin „**metodologia de efectuare a verificării și a controlului averii și al intereselor personale**”(art. 28, 33); procedura de contestare în instanța de judecată a actelor de constatare (art. 36).

48. Beneficiind de garanțiile indicate *supra*, la nivel național, majoritatea subiecților declarării au fost supuși controlului conform procedurii non-penale, reglementată prin Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate. În unele cazuri, au fost emise acte de constatare în sensul art. 34 alin. (1) din lege, inclusiv cele pe care le scoatem în evidență:

- Prin Actul de constatare nr. 82/04 din 01.03.2022, autoritatea competentă a constatat o diferență vădită între veniturile obținute și cheltuielile realizate, în mărime de 792 609 lei, generată pentru perioada 01.01.2015-31.07.2016; în același sens, s-a constatat o diferență substanțială în mărime de 4 355 764 lei, generată în perioada 01.08.2016-23.03.2020. Dosarul a fost transmis în instanța de judecată pentru a fi pusă în aplicare procedura non-penală de confiscare a averii catalogate ca fiind nejustificată, în valoare de 4 355 764 lei. În această speță nu au fost întreprinse careva acțiuni de ordin penal;

- Prin Actul de constatare nr. 216/09 din 29.04.2022, autoritatea competentă a constatat o diferență substanțială între veniturile obținute și cheltuielile realizate, în mărime de 412 749 lei,

generată în perioada anilor 2017-2018. Dosarul a fost transmis în instanța de judecată pentru a fi pusă în aplicare procedura non-penală de confiscare a averii catalogate ca fiind nejustificată. În această speță nu au fost întreprinse careva acțiuni de ordin penal.

49. În condiții similare (*chiar dacă inculpatul are capacitatea să dovedească lipsa diferenței între veniturile obținute licit și cheltuielile realizate*), din cauza viciilor de calitate a normei penale criticate, Melniciuc Oleg a fost tratat diferit comparativ cu subiecții, care au beneficiat de garanțiile instituite prin Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.

50. La caz, deși se afla în situații comparabile cu alți subiecți, faptele care i se reproșează lui Melniciuc Oleg nu au fost supuse verificării din partea unei *instanțe instituite prin lege* - Autoritatea Națională de Integritate, în cadrul unei proceduri clare și previzibile (*având în vedere și metodologia de efectuare a verificării și a controlului averii și al intereselor personale*), cu respectarea *principiului securității juridice* (pct. 49 supra); subiectului respectiv i-a fost îngădit, în lipsa unor prevederi legale relevante, dreptul garantat prin **articolul 20 din Constituție** - *dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele legitime ale persoanei*, în contextul art. 36 alin. (1) din Legea nr. 132 din 17.06.2016 drept de care beneficiază alți subiecți în condiții similare.

51. Pentru a se înțelege impactul viciilor de calitate invocate aducem un exemplu concret. Acuzațiile penale din rechizitoriu și faptele reținute în sentința de condamnare se bazează în măsură determinantă pe informațiile ce se conțin într-un *Raport de analiză operațională*, întocmit (*contrar principiului egalității armelor*) de șeful Secției Analiză Operațională din cadrul CNA. Fiind audiat în ședința de judecată, autorul „raportului” a declarat: „*Metodologia prevăzută în ... Legea nr. 132 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate nu a fost folosită pe cauza respectivă dat fiindcă metodologia dată nu se referă la activitatea CNA*”.

52. În concluzie scoatem în evidență, că norma penală criticată este neclară, imprevizibilă, incoerentă și lipsită de previzibilitate, de natură a crea persoanei care are calitatea de acuzat o situație juridică incertă referitoare la condițiile tragerii sale la răspundere penală pentru faptele săvârșite, îngădind dreptul de acces liber la justiție. Așadar, norma criticată contravine **articolului 20 din Constituție**, separat și combinat cu **articolul 1 alin. (3)**, **articolul 16**, **articolul 23 alin. (2) din Constituție**; **articolului 22 din Constituție**, separat și combinat cu **articolul 1 alin. (3)**, **articolul 16**, **articolul 23 alin. (2) din Constituție**.

Neconstituționalitatea articolului 34 alin. (2) din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, nr. 132 din 17.06.2016, în partea ce ține de omisiunea legislativă privind reglementarea cazului în care devine **definitiv actul privind lipsa încălcării regimului juridic al declarării averii și intereselor personale**.

53. Potrivit art. 34 alin. (1) din Legea nr. 132 din 17.06.2016, dacă inspectorul de integritate constată că averea și interesele personale nu au fost declarate în mod corespunzător sau că între averea dobândită în timpul exercitării mandatelor, a funcției publice sau de demnitate publică și veniturile obținute și cheltuielile realizate în aceeași perioadă există o **diferență substanțială**, acesta emite un *act prin care constată încălcarea regimului juridic al declarării averii și intereselor personale*, aplică sancțiunea contravențională și alte măsuri prevăzute de lege. În sensul art. 35 alin. (4) din lege, *actul de constatare rămâne definitiv* la expirarea termenului de contestare menționat la art. 36 alin. (1) sau, dacă este contestat, în momentul în care hotărârea judecătorească devine irevocabilă. Conform art. 36 alin. (1) din lege, *actele de constatare* menționate la art. 34 alin. (1) și (2) pot fi contestate la Curtea de Apel Chișinău, în termen de 30 de zile de la emitere, de către persoana supusă controlului, de către autorul sesizării sau de către persoanele menționate la art. 33 alin. (4) și (5), afectate nemijlocit de acesta.

54. În același timp, potrivit art. 34 alin. (2) din lege, dacă nu constată una dintre situațiile prevăzute la alin. (1), inspectorul de integritate emite un *act privind lipsa încălcării regimului juridic al declarării averii și intereselor personale*, care poate fi contestat, în termen de 30 de zile de la emitere „*de către autorul sesizării sau de către persoanele menționate la art. 33 alin. (4) și (5), afectate nemijlocit de acesta*” (pct. 53 supra).

55. În ceea ce privește *actul de constatare* menționat la art. 34 alin. (1) din lege, legiuitorul a

stabilit cu suficientă claritate cazurile în care acesta devine **definitiv** (pct. 53 supra). O altă situație se atestă în cazul *actului de constatare* menționat la art. 34 alin. (2) din lege (pct. 54 supra). Ori, legiuitorul a omis să reglementeze condiția (*condițiile*) în care acest act de constatare devine **definitiv – omisiune care aduce atingeri nejustificate atât dreptului garantat prin art. 22 din Constituție, separat și combinat cu articolul 1 alin. (3) din Constituție, art. 23 din Constituție, cât și principiului securității juridice, care este de natură constituțională.**

56. În jurisprudența sa, *Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit că articolul 7 din Convenție trebuie să fie interpretat și aplicat astfel încât să se asigure o protecție efectivă nu doar împotriva condamnării și a sancționării arbitrare a persoanei, dar și împotriva urmăririi penale* (HCC nr. 22 din 01.10.2018, & 28).

57. În sensul art. 1 alin. (3), art. 23 alin. (2) din Constituție, *principiul statului de drept* implică respectarea dreptului persoanei de a cunoaște în ce măsură autoritățile statului (*inclusiv organele de urmărire penală*) pot să intervină în sfera drepturilor sale și garanția că aceste drepturi nu vor fi îngădite arbitrar.

58. *Principiul preeminenței dreptului*, alături de cel al *democrației* și de *respectul dreptului omului*, constituie unul din cele trei principii fundamentale al Consiliului Europei, fiind prevăzut în preambulul Statutului Consiliului Europei și al Convenției de la Strasbourg (*argument valabil în contextul Acordului de asociere dintre RM și UE*).

59. Printre elementele ce definesc acest principiu, potrivit Comisiei de la Veneția („*Raportul cu privire la preeminența dreptului*”, adoptată de Comisia de la Veneția de la 25-26 martie 2011), se înscrie: (i) *Puterea se exercită într-o manieră legală, echitabilă și rezonabilă*; (ii) *Drepturile omului trebuie protejate*; (iii) *Orice proces trebuie să fie echitabil*; (iiii) *Statul este dator să respecte obligațiile născute din dreptul internațional și dreptul intern*.

60. Acest principiu are ca obiectiv evitarea arbitrariului și *oferirea unor forme de protecție împotriva arbitrariului*, în special, în relația dintre persoană și stat.

61. Potrivit Comisiei de la Veneția (*ibidem*, pct. 41) componentele *principiului preeminenței dreptului* sunt atât *substanțiale*, cât și *formale* având, printre altele, următoarele caracteristici:

- *Legalitatea (primatul dreptului)*: presupune că legile trebuie respectate atât de cetățeni, cât și de autoritățile statului (*inclusiv organele de urmărire penală*); însuși statul acționează în baza dreptului și numai conform dreptului;
- *Interdicția arbitrariului*: autoritățile nu pot adopta acte juridice *injuste, iraționale, abuzive*;
- *Respectul drepturilor omului*, avându-se în vedere inclusiv: dreptul la un recurs efectiv, dreptul la un proces echitabil;
- *Nediscriminarea și egalitatea în fața legii*;
- *Securitatea juridică*: textele de lege trebuie să fie accesibile, **dispozițiile legale trebuie aplicate în mod clar și precis**, garantând caracterul previzibil al situațiilor și raporturilor juridice; **litigiul soluționat definitiv nu mai poate fi redeschis pentru a se proceda la o nouă examinare a cauzei, deciziile definitive trebuie respectate.**

62. În ceea ce privește *principiul securității juridice*, acesta are o structură complexă, dar exprimă, în esență, *dreptul cetățeanului de a fi protejat contra unui pericol care vine chiar din partea dreptului, contra unei insecurități pe care a creat-o dreptul sau pe care acesta riscă s-o creeze*. Acest principiu a fost consacrat în dreptul european, atât la nivel general comunitar, cât și în materia protecției drepturilor omului. Astfel, în cauza C-381/97, Curtea de Justiție a UE a statuat că *principiul securității juridice* face parte din ordinea juridică comunitară și trebuie respectat atât de instituțiile comunitare, cât și de statele membre. De asemenea, CtEDO a stabilit în jurisprudența sa (*de exemplu în cauza Marcks vs. Belgia*) importanța respectării acestui principiu, considerând ca fiind în mod necesar inerent atât dreptului Convenției, cât și dreptului comunitar. În jurisprudența CtEDO, *acest principiu este consacrat în mod explicit în legătură cu unul dintre drepturile fundamentale reglementate de Convenție*. În acest sens reiterăm, că potrivit jurisprudenței CtEDO, *principiul securității raporturilor juridice* – unul din elementele

fundamentale ale preeminenței dreptului obligă statele contractante să *garanteze efectiv*, ca soluția dată în mod definitiv să nu fie readusă în discuție.

63. Notăm faptul, că Ministerul Justiției al RM în cadrul unui *studiu*, efectuat în contextul art. 4 alin. (2) din Constituția RM, a scos în evidență, că *securitatea raporturilor juridice* reprezintă o situație de certitudine juridică, care se extinde în viitor și este în favoarea unei persoane bazată, de obicei pe un act judecătoresc, ori pe un alt eveniment ori act ca izvor de drept, indiferent de natura juridică a acesteia. Securitatea raporturilor juridice privește *un drept ce presupune interdicția de a readuce în discuție o chestiune care a fost rezolvată definitiv; încălcarea securității raporturilor juridice constituie invalidarea acelei certitudini, care rezultă într-o soluție contrară beneficiului persoanei sau situația când soluția nu a fost reversată legal dar a pierdut din efectele sale încât a afectat în esență beneficiul de care se bucură persoana* (Evaluarea compatibilității practicii judiciare naționale în materia securității raporturilor juridice. Monitorizarea respectării principiului securității raporturilor juridice. Compatibilitatea cu prevederile articolului 6 din Convenția Europeană a drepturilor omului și jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului, an. 2014, pct. 10-11).

64. În raport cu cele concretizate *supra*, având în vedere ansamblul de elemente și principii cu valoare constituțională interconexe, considerăm că **articolul 34 alin. (2) din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, nr. 132 din 17.06.2016**, în partea ce ține de omisiunea legislativă privind reglementarea cazului în care devine definitiv *actul privind lipsa încălcării regimului juridic al declarării averii și intereselor personale*, contravine principiului securității juridice și **articolul 22**, separat și combinat cu **articolul 1 alin. (3)**, **articolul 23 din Constituție**.

Neconstituționalitatea articolului 296 alin. (2) din Codul de procedură penală în partea ce ține de sintagma „analiza probelor”

65. Într-o societate democratică atribuția de bază a statului este protecția persoanei. Prin instituirea **normelor procesual-penale**, statul urmărește scopul de a proteja persoana și societatea de infracțiuni, dar, în același timp, să protejeze persoana și societatea de **abuzurile** persoanelor învestite cu atribuții de cercetare a infracțiunilor (*HCC nr. 3 din 23.02.2016, & 49*).

66. *Potrivit art.20 din Constituție, orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.*

67. *Garanția echității din articolul 6 § 1 din Convenție impune un control al legalității probelor, aceasta presupune ca acuzatului să i se ofere posibilitatea de a contesta probele. Dreptul la un proces echitabil, garantat de articolul 20 din Constituție și, respectiv, de articolul 6 § 1 CEDO, trebuie să fie practic și efectiv, nu teoretic și iluzoriu* (*HCC nr. 2 din 23.01.2020, && 30, 49*).

68. Potrivit art. 296 alin. (2) CPP, rechizitoriul se compune din două părți: *expunerea și dispozitivul*. Expunerea cuprinde, printre altele, informația privind „analiza probelor”. Normele procesual-penale (*sau oarecare alte norme*) **nu definesc** noțiunea enunțată; nu concretizează înțelesul expresiei (*sintagmei*) „analiza probelor”. În consecință, datorită caracterului său vag, în partea ce ține de sintagma criticată, art. 296 alin. (2) CPP, se află la originea încălcării **art. 20 din Constituție**, separat și combinat cu **art. 1 alin. (3)**, **23 din Constituție**. Ori, modul de redactare a normei procesual-penale limitează considerabil și în mod nejustificat din posibilitatea părții interesate de a contesta probele, astfel încât, dreptul la un proces echitabil nu mai apare ca unul practic și efectiv, dar ca unul teoretic și iluzoriu (*pct. 67 supra*).

69. Înțelegem că, pentru a respecta jurisprudența relevantă a Curții Constituționale și asigurarea efectivă a dreptului la un proces echitabil, garantat de art. 20 din Constituție și, respectiv, de art. 6 & 1 CEDO, prevederile art. 296 alin. (2) CPP (*în partea ce ține de sintagma criticată*) urmează a fi aplicate în coroborare cu prevederile art. 96 alin. (1) pct. 1) CPP.

70. Din cauza viciilor de calitate, prevederile legale criticate oferă procurorului „*putere discreționară care nu este delimitată*”. Respectiv, chiar dacă această „*putere discreționară*” ulterior face obiectul controlului judiciar din punct de vedere formal, norma legală nu trece de testul previzibilității (*HCC nr. 22 din 01.10.2018, & 38*), combinat cu art. 51, 52, 113 CP.

71. În speță, la redactarea rechizitoriului, procurorul nu doar că a omis să analizeze probele dar, în marea parte, s-a limitat doar la indicarea denumirii unor „probe”, cum ar fi: „*Declarația de verificare din 10.08.2010 pe 1 filă*”; „*Extrasul din Registrul Bunurilor Imobile din 31.07.2008 a terenului pomicol cu nr. cadastral ... situat în RM, mun. Chișinău, com. Budești, ÎP „Poligraf”, lot. 5 pe 1 filă*”; „*O filă de format A4 cu diferite înscrisuri de ciornă efectuate cu colorant albastru, care se începe și se finisează 80525 ... 34610*”, etc. La rândul său, instanța de judecată a transcris conținutul rechizitoriului în sentință, la fel, fără a face o analiză a probelor. În consecință, persoana acuzată nici nu poate să presupună care au fost cauzele acuzațiilor penale aduse împotriva sa și puse la baza condamnării; la care semne constitutive ale infracțiunii se referă *elementele de fapt* invocate de procuror. Așadar, inculpatul nu a fost în stare nici să-și realizeze efectiv dreptul de a contesta sentința – de a utiliza adecvat calea de atac.

72. Astfel, considerăm că **articolul 296 alin. (2) din Codul de procedură penală în partea ce ține de sintagma „analiza probelor”** contravine **articolului 20 din Constituție**, separat și combinat cu **articolul 1 alin. (3), articolul 23 alin. (2) din Constituție**.

Neconstituționalitatea articolului 100 alin. (4) din Codul de procedură penală în partea ce ține de sintagma „prin procedee probatorii respective”

73. Potrivit art. 100 alin. (4) CPP, toate probele administrate în cauza penală vor fi verificate sub toate aspectele, complet și obiectiv. Verificarea probelor constă în analiza probelor administrate, coroborarea lor cu alte probe, administrarea de noi probe și verificarea sursei din care provin probele, în conformitate cu prevederile prezentului cod, prin procedee probatorii *respective*. Expresia „*respective*” ce însoțește sintagma „*prin procedee probatorii*” face ca norma procesual-penală să fie **lipsită de claritate și previzibilitate, iar în consecință încalcă dreptul garantat prin art. 20 din Constituție (pct. 66-67 supra)**, separat și combinat cu **art. 1 alin. (3), 23 din Constituție**.

74. Potrivit jurisprudenței CtEDO, **echitatea procedurii**, privită în ansamblul său, este raportată în mod primordial la desfășurarea procesului penal potrivit **principiului legalității (HCC nr. 3 din 23.02.2006, & 102)**, așadar în condițiile legii care reglementează reguli de drept procesual, inclusiv competența organelor de urmărire penală. Principiul legalității presupune, în principal, ca organele de urmărire penală, alți participanți la raporturile juridice procesual penale să acționeze în limitele stabilite prin lege. Astfel, în procesul penal „*proba*” poate fi obținută doar în condițiile legii procesual penale, care respectă art. 1 alin. (3), 23 din Constituție.

75. Potrivit art. 93 alin. (1) CPP, probele sunt elementele de fapt dobândite **în modul stabilit de prezentul cod**. Conform art. 95 alin. (1) CPP sunt admisibile probele pertinente, concludente și utile administrate **în conformitate cu prezentul cod**. Potrivit art. 100 alin. (1) CPP administrarea probelor constă în folosirea mijloacelor de probă în procesul penal, care presupune **strângerea și verificarea probelor** în favoarea și în defavoarea învinutului, inculpatului, de către organul de urmărire penală, din oficiu sau la cererea altor participanți la proces, precum și de către instanța de judecată, la cererea părților, prin **procedee probatorii prevăzute de prezentul cod**.

76. Administrarea probelor trebuie să se desfășoare astfel încât să se evite orice atingere, care ar putea nesocoti **principiul egalității armelor** și, în consecință, prestigiul justiției (DCC nr. 120 din 15.12.2017, & 25). Elementele de fapt obținute în condițiile art. 94 CPP, nu pot fi folosite în procesul penal, ele se exclud fizic din dosar la faza urmăririi penale (DCC nr. 152 din 29.11.2018, & 25). Ori, **garanția echității în materie penală, care rezultă din art. 6 & 1 CEDO, impune un control al legalității probelor, ceea ce reprezintă o garanție contra abuzurilor; oferă eficacitate principiului egalității armelor (DCC nr. 47 din 22.05.2018)**.

77. Normele procesual-penale delimitează conceptual trei noțiuni: *probă, mijloc de probă și procedeu probatoriu*. În procesul penal, **probele** sunt elemente de fapt, în timp ce **mijloacele de probă** sunt modalități legale folosite pentru dovedirea elementelor de fapt. **Mijloace de probă și procedee probatorii** reprezintă noțiuni aflate într-o relație etiologică. Spre exemplu, documentele ca mijloc de probă, pot fi obținute prin procedee probatorii ca percheziția - art. 125 CPP, ridicarea de documente - art. 126 CPP, etc.; raportul de expertiză, ca mijloc de probă, poate fi obținut prin procedeul probatoriu reglementat de art. 142 CPP; procesele-verbale privind

acțiunile de urmărire penală, ca mijloc de probă sunt obținute prin procedee probatorii reglementate expres prin normele de procedură penală, cum ar fi: prezentarea persoanei spre recunoaștere - art. 116 CPP, prezentarea obiectelor spre recunoaștere - art. 117 CPP; examinarea corporală - art. 119 CPP; examinarea cadavrului - art. 120 CPP, etc.

78. Conferirea calității de mijloc de probă în procesul penal anumitor elemente este intrinsec legată de crearea cadrului adecvat, care să confere posibilitatea contestării legalității acestora. Includerea unui elemente în categoria mijloacelor de probă trebuie însoțită de garanțiile necesare respectării drepturilor și libertăților fundamentale. În materia analizată, reglementarea garanțiilor specifice circumscrite, printre altele, legiferării unei proceduri clare și efective, care să permită analiza legalității mijlocului de probă și a procedurii probatorii prin care au fost obținute probele.

79. Având în vedere conținutul normelor legale enunțate *supra*, cât și prevederile art. 7 CPP, reținem că organul de urmărire penală este în drept să pună în aplicare doar procedeele probatorii „prevăzute de lege”. Pentru a fi asigurată echitatea procedurii, inclusiv prin prisma principiului egalității armelor, în procesul administrării elementelor de fapt se impune „verificarea sursei din care provin probele, în conformitate cu prevederile Codului de procedură penală prin procedee probatorii respective” (DCC nr. 120 din 15.12.2017, & 27). Verificarea legalității probelor privește conformarea activității de probațiune cu **principiul legalității** și al **principiului loialității administrării probelor**.

80. Viciile de calitate a normei contestate, în partea ce ține de sintagma „**prin procedee probatorii respective**”, datorită nerespectării **standardelor de claritate și previzibilitate** înlătură nejustificat garanțiile dreptului la un proces echitabil, reținute de Curtea Constituțională de jurisprudența sa (HCC nr. 2 din 23.01.2020, & 30, 49; DCC nr. 120 din 15.12.2017, & 24-27).

81. La caz, viciile de calitate a normei contestate le-a permis subiectelor chemate să aplice legea (*procurorului și instanței de judecată*) utilizarea în procesul penal, contrar **principiului egalității armelor**, a unui „*mijloc de probă*”, care nu are la bază un **procedeu probatoriu prevăzut de Codul de procedură penală**, adică a unui raport de analiză operațională, întocmit de CNA (*pct. 16 supra*).

82. Scoatem în evidență, că lămurirea aspectelor de specialitate ale cauzei, conform Codului de procedură penală, poate avea loc doar în baza mijloacelor de probă întocmite de specialiști (*art. 139-141 CPP*) ori de către experți (*art. 142-152 CPP*), procurorul evitând să pună în aplicare procedeele probatorii respective.

83. La caz, administrarea în condițiile unei norme procesual-penale, care nu respectă standardele de calitate, a unui *Raport de analiză operațională* a avut ca efect înlăturarea garanțiilor recunoscute în cazul expertizei și constatării tehnico-științifice, atribuindu-se caracter probatoriu unui „*raport*” întocmit de un angajat al CNA, care nu corespunde criteriului de „**independență a expertului**”, funcționarul intrând de fapt sub incidența noțiunii de „**martor al acuzării**”. Respectiv, viciile de calitate indicate *supra*, aduc atingere nejustificată **principiului egalității armelor** în procesul penal, în acest sens, fiind relevantă jurisprudența CtEDO referitoare la noțiunea de „*martor*” și în special, cu referire la noțiunea de „*expert*”.

84. Lipsa de neutralitate a expertului, asociat cu locul și rolul său în procedura penală, poate dezechilibra situația procedurală a unei părți în raport cu cealaltă, cu încălcarea **principiului egalității armelor** (*Hotărârea din 05.07.2007 în cauza Sara Ling Eggertsdottir c. Islandiei*); în mod similar, expertul poate ocupa o poziție dominantă în procedură și poate exercita o influență importantă asupra judecătorului (*Hotărârea din 24.07.2003 în cauza Yvon c. Franței*, & 37).

85. La administrarea *Raportului de analiză operațională*, **persoana interesată – inculpatul nu a avut posibilitate să formuleze întrebări sau să solicite investigații suplimentare** (*cauza Cottin c. Belgiei*, 22.06.2005) – viciul fundamental ce se exprimă prin **încălcarea art. 6 CEDO**, având în vedere și garanțiile oferite de **principiul loialității administrării probelor**.

86. Oferirea posibilității ulterioare întocmirii „*mijlocului de probă de specialitate*” (*a Raportului de analiză operațională*) de a-l discuta și combate prin depunerea de memorii (*dezacord sau contestație*) nu suplinește atingerea adusă **principiului egalității de arme** între apărare și acuzare prin „*producerea*” mijlocului de probă acuzator în condiții oculte și

discreționare, în lipsa unui procedeu probatoriu prevăzut de Codul de procedură penală. La caz, vătămările procedurale iremediabile fiind provocate de viciile de calitate a normei contestate.

87. Astfel, considerăm că **articolul 100 alin. (4) din Codul de procedură penală** în partea ce ține de sintagma „*prin procedee probatorii respective*” contravine **articolului 20 din Constituție**, separat și combinat **articolul 1 alin. (3), articolul 23 alin. (2) din Constituție**.

IV – CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

88. În baza celor invocate, solicităm Curții Constituționale să admită excepția de neconstituționalitate și să declare neconstituționale prevederile:

- **articolului 330² alin. (1) din Codul penal**, care contravine **articolului 22 din Constituție**, separat și combinat cu **articolul 1 alin. (3), articolul 16, articolul 23 alin. (2) din Constituție**; **articolului 20 din Constituție**, separat și combinat **articolul 1 alin. (3), articolul 16, articolul 23 alin. (2) din Constituție**;

- **articolului 296 alin. (2) din Codul de procedură penală** în partea ce ține de sintagma „*analiza probelor*”, care contravine **articolului 20 din Constituție**, separat și combinat cu **articolul 1 alin. (3), articolul 23 alin. (2) din Constituție**;

- **articolului 100 alin. (4) din Codul de procedură penală** în partea ce ține de sintagma „*prin procedee probatorii respective*”, care contravine **articolului 20 din Constituție**, separat și combinat cu **articolul 1 alin. (3), articolul 23 alin. (2) din Constituție**;

- **articolului 34 alin. (2) din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, nr. 132 din 17.06.2016**, în partea ce ține de omisiunea legislativă privind reglementarea cazului în care devine **definitiv actul privind lipsa încălcării regimului juridic al declarării averii și intereselor personale**, care contravine **articolului 22 din Constituție** separat și combinat cu **articolul 1 alin. (3), articolul 23 alin. (2) din Constituție**.

V – DATE SUPLIMENTARE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

89. Anterior, prevederile art. 330/2 alin. (1) CP au mai fost contestate la Curtea Constituțională, însă **din perspectiva altor critici de neconstituționalitate**. Celelalte norme legale ce reprezintă obiectul sesizării nu au fost contestate anterior la Curtea Constituțională.

VI - LISTA DOCUMENTELOR

90. a) Rechizitoriul;
- b) Sentința;
- c) Apelul;
- d) Apelul suplimentar;
- e) Cerere privind asigurarea efectivă a drepturilor fundamentale.

VII – DECLARAȚIA ȘI SEMNĂTURA

91. Declar pe onoare ca informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Locul Chișinău

Data 30.06.2022

(Semnătura autorului sesizării sau a reprezentantului)

3
Dosarul nr. 1a-2078/21
1-18191138-02-1a-04102021

ÎN CHEIERE
În numele Legii

05 iulie 2022

mun. Chișinău

Colegiul Penal al Curții de Apel Chișinău

Având în componența sa:

Președintele ședinței de judecată

Silvia Cekan

Judecătorii

Sergiu Daguța și Silvia Gîrbu

Cu participarea:

Procurorul

Djulieta Devder

Avocatului

Vasile Nicoară

examinînd în ședință de judecată publică, în ordine de apel, cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate din conținutul art. 330/2 alin. (1) CP, art. 296 al. (2) CPP, art. 100 al. (4) CPP și art. 34 al. (2) din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate nr. 132 din 17.06.2016, pe cauza penală de învinuire a lui Melniciuc Oleg Vladimir în comiterea a infracțiunilor prevăzute de art. art. 352/1 alin. (2), 330 /2 alin. (2) Codul penal, a –

C O N S T A T A T :

În procedura Curții de Apel Chișinău se află în proces de examinare cauza penală de învinuire a lui Melniciuc Oleg Vladimir în comiterea a infracțiunilor prevăzute de art. art. 352/1 alin. (2), 330 /2 alin. (2) Codul penal.

În ședința instanței de apel, avocatul Vasile Nicoară, în interesele inculpatul Melniciuc Oleg Vladimir a înaintat o cerere prin care a solicitat sesizarea Curții Constituționale cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate și să declare neconstituționale prevederile:

- articolului 330² alin. (1) din Codul penal, care contravine articolului 22 din Constituție, separat și combinat cu articolul 1 alin. (3), articolul 16, articolul 23 alin. (2) din Constituție; articolului 20 din Constituție, separat și combinat cu articolul 1 alin. (3), articolul 16, articolul 23 alin. (2) din Constituție;

- articolului 296 alin. (2) din Codul de procedură penală în partea ce ține de sintagma „*analiza probelor*”, care contravine articolului 20 din Constituție, separat și combinat cu articolul 1 alin. (3), articolul 23 alin. (2) din Constituție;

- articolului 100 alin. (4) din Codul de procedură penală în partea ce ține de sintagma „*prin procedee probatorii respective*”, care contravine articolului 20 din Constituție, separat și combinat cu articolul 1 alin. (3), articolul 23 alin. (2) din Constituție;

- articolului 34 alin. (2) din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, nr. 132 din 17.06.2016, în partea ce ține de omisiunea legislativă privind

reglementarea cazului în care devine definitiv *actul privind lipsa încălcării regimului juridic al declarării averii și intereselor personale*, care contravine articolului 22 din Constituție separat și combinat cu articolul 1 alin. (3), articolul 23 alin. (2) din Constituție.

În ședința instanței de apel, inculpatul Melniciuc Oleg Vladimir a pledat pentru admiterea cererii depuse în acest sens privind sesizarea Curții Constituționale cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 330/2 alin. (1) CP, art. 296 al. (2) CPP, art. 100 al. (4) CPP și art. 34 al. (2) din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate nr. 132 din 17.06.2016.

Procurorul participant Djulieta Devder, a solicitat respingerea cererii privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 330/2 alin. (1) CP, or, acest articol a făcut deja obiectul de discuție la Curtea Constituțională, iar în privința celorlalte prevederi legale ce țin de ridicarea excepției de neconstituționalitate a art. 296 al. (2) CPP, art. 100 al. (4) CPP și art. 34 al. (2) din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate nr. 132 din 17.06.2016, urmează a fi admise pentru a nu încălca dreptul la un proces echitabil a participanților la proces.

Avocatul Covaliova Natalia, în interesele apelantei Melniciuc Elena a susținut cererea înaintată, solicitând să fie admisă.

Apelanta Melniciuc Diana a susținut cererea înaintată de avocatul Nicoară Vasile, în interesele inculpatului Melniciuc Oleg, solicitând să fie admisă.

Audiind participanții la proces, studiind materialele dosarului, Colegiul penal conchide de a admite cererea avocatului Vasile Nicoară, în interesele inculpatului Melniciuc Oleg, privind sesizarea Curții Constituționale cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate pentru a exercita controlul constituționalității dispozițiilor art. 330² alin. (1) din Codul penal, care contravine articolului 22 din Constituție, separat și combinat cu articolul 1 alin. (3), articolul 16, articolul 23 alin. (2) din Constituție; articolului 20 din Constituție, separat și combinat cu articolul 1 alin. (3), articolul 16, articolul 23 alin. (2) din Constituție; articolului 296 alin. (2) din Codul de procedură penală în partea ce ține de sintagma „*analiza probelor*”, care contravine articolului 20 din Constituție, separat și combinat cu articolul 1 alin. (3), articolul 23 alin. (2) din Constituție; articolului 100 alin. (4) din Codul de procedură penală în partea ce ține de sintagma „*prin procedee probatorii respective*”, care contravine articolului 20 din Constituție, separat și combinat cu articolul 1 alin. (3), articolul 23 alin. (2) din Constituție; articolului 34 alin. (2) din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, nr. 132 din 17.06.2016, în partea ce ține de omisiunea legislativă privind reglementarea cazului în care devine definitiv *actul privind lipsa încălcării regimului juridic al declarării averii și intereselor personale*, care contravine articolului 22 din Constituție separat și combinat cu articolul 1 alin. (3), articolul 23 alin. (2) din Constituție.

În conformitate cu art. 7 alin.(3) Codul de procedură penală, în cazul existenței incertitudinii cu privire la constituționalitatea legilor, care urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității acestora.

Potrivit prevederilor art. 7 al. (3¹) CPP, la ridicarea excepției de neconstituționalitate și la sesizarea Curții Constituționale, instanța de judecată nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității normelor contestate cu prevederile Constituției, limitându-se la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție;

b) excepția este ridicată de către una dintre părți sau de reprezentantul acesteia ori de către instanța de judecată din oficiu;

c) prevederile contestate urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei;

d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

Iar potrivit art. 7 al. (3²) CPP, ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune prin încheiere care nu se supune nici unei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă, până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate, dezbaterile judiciare se suspendă.

Conform art. 135 alin. (1) lit. g) din Constituția Republicii Moldova, *Curtea Constituțională rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție.*

Prin Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.2 din 09.02.2016 pentru interpretarea art.135 alin.(1) lit.a) și g) din Constituția Republicii Moldova (excepția de neconstituționalitate), s-a examinat sesizarea depusă la Curtea Constituțională la 09.12.2015, în temeiul art.135 alin.(1) lit.b) din Constituție, art.25 lit. d) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art.38 alin.(1) lit.d) Codul jurisdicției constituționale, de către Curtea Supremă de Justiție, pentru interpretarea art.135 alin.(1) lit.g) din Constituția Republicii Moldova, hotărându-se: *în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său, instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională; excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau reprezentantul acesteia, precum și de către instanța de judecată din oficiu; sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza; judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: 1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție; 2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; 3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; 4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate. Până la adoptarea de către Parlament a reglementărilor în executarea prezentei hotărâri, sesizarea privind excepția de neconstituționalitate se prezintă Curții Constituționale de către*

judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza, în temeiul aplicării directe a articolului 135 alineatul (1) lit. a) și g) din Constituție și astfel cum au fost explicate în prezenta hotărâre, în conformitate cu considerentele menționate în cuprinsul acesteia și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

Conform art.135 alin. (1) lit. a) Constituția Republicii Moldova, *Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.*

Astfel, verificând întrunirea în cererea înaintată de către partea apărării în cadrul ședinței de judecată, a condițiilor invocate în Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 2 din 09.02.2016 și stabilind întrunirea condițiilor menționate, Colegiul penal a ajuns la concluzia de a admite cererea avocatului Vasile Nicoară, în interesele inculpatului Melniciuc Oleg, privind sesizarea Curții Constituționale cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate pentru a exercita controlul constituționalității dispozițiilor art. 330² alin. (1) din Codul penal, care contravine articolului 22 din Constituție, separat și combinat cu articolul 1 alin. (3), articolul 16, articolul 23 alin. (2) din Constituție; articolului 20 din Constituție, separat și combinat cu articolul 1 alin. (3), articolul 16, articolul 23 alin. (2) din Constituție; articolului 296 alin. (2) din Codul de procedură penală în partea ce ține de sintagma „*analiza probelor*”, care contravine articolului 20 din Constituție, separat și combinat cu articolul 1 alin. (3), articolul 23 alin. (2) din Constituție; articolului 100 alin. (4) din Codul de procedură penală în partea ce ține de sintagma „*prin procedee probatorii respective*”, care contravine articolului 20 din Constituție, separat și combinat cu articolul 1 alin. (3), articolul 23 alin. (2) din Constituție; articolului 34 alin. (2) din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, nr. 132 din 17.06.2016, în partea ce ține de omisiunea legislativă privind reglementarea cazului în care devine definitiv *actul privind lipsa încălcării regimului juridic al declarării averii și intereselor personale*, care contravine articolului 22 din Constituție separat și combinat cu articolul 1 alin. (3), articolul 23 alin. (2) din Constituție.

În conformitate cu prevederile art. art. 7, 342 Cod de procedură penală, art.135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova, Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău,

DISPUNE:

Se admite cererea avocatului Vasile Nicoară, în interesele inculpatului Melniciuc Oleg, privind sesizarea Curții Constituționale cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate pentru a exercita controlul constituționalității dispozițiilor art. 330² alin. (1) din Codul penal, care contravine articolului 22 din Constituție, separat și combinat cu articolul 1 alin. (3), articolul 16, articolul 23 alin. (2) din Constituție; articolului 20 din Constituție, separat și combinat cu articolul 1 alin. (3), articolul 16, articolul 23 alin. (2) din Constituție; articolului 296 alin. (2) din

Codul de procedură penală în partea ce ține de sintagma „*analiza probelor*”, care contravine articolului 20 din Constituție, separat și combinat cu articolul 1 alin. (3), articolul 23 alin. (2) din Constituție; articolului 100 alin. (4) din Codul de procedură penală în partea ce ține de sintagma „*prin procedee probatorii respective*”, care contravine articolului 20 din Constituție, separat și combinat cu articolul 1 alin. (3), articolul 23 alin. (2) din Constituție; articolului 34 alin. (2) din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, nr. 132 din 17.06.2016, în partea ce ține de omisiunea legislativă privind reglementarea cazului în care devine definitiv *actul privind lipsa încălcării regimului juridic al declarării averii și intereselor personale*, care contravine articolului 22 din Constituție separat și combinat cu articolul 1 alin. (3), articolul 23 alin. (2) din Constituție.

Se sesizează Curtea Constituțională cu privire la realizarea controlului constituționalității asupra celor invocate.

Procesul penal în cauza penală de învinuire a lui Melniciuc Oleg nu se suspendă, cauza fiind fixată spre examinare pentru data de 02.11.2022, ora 11:00, cu înștiințarea părților.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

judecătorii

Copia corespunde originalului

Judecător

Silvia Cecan

Sergiu Daguța

Silvia Gîrbu